

# Omvärldsutmaningar för ny ÖP

RESULTATET AV EN OMVÄRLDSWORKSHOP MED VÄSTERÅS KOMMUNLEDNING



## OM WORKSHOPEN

Västerås stad står i begrepp att göra en översyn av sin nuvarande översiktsplan (ÖP). Den tar sikte på 2026 men med en utblick mot 2050.

Som ett led i arbetet med att revidera översiktsplanen genomfördes en omvärldsworkshop den 3:e oktober 2016. Inbjudna deltagare var Kommunfullmäktiges ledamöter, nämndpresidierna samt förvaltningscheferna och andra ledande tjänstemän.

Workshopen leddes av Erik Hengren, Kairos Future AB. Erik inledde också processen med en kort dragning med exempel på aktuella omvärldstrender. Därefter samlades deltagarna i grupper om ca sex personer. Grupperna genomförde en trendspaning där de med hjälp av färdigformulerade trendkort diskuterade vilka omvärldstrender som är de viktigaste för Västerås att ta hand om/möta inför arbetet med den reviderade översiktsplanen. I diskussionerna tillkom även nya trender utöver de som processledaren förberett.

Därefter diskuterade vilka konsekvenser trenderna för med sig i termer av nödvändiga åtgärder som Västerås måste vidta i ljuset av utvecklingen samt om det finns några strategiska vägval som en ny ÖP måste hantera/adressera. Resultatet av dessa diskussioner återfinns i den här sammanställningen.

# RESULTAT

Följande trender valdes ut av grupperna. Det betydde att mer eller mindre alla trenderna nedan pekades ut som relativt säkra inför framtiden och med en mycket stor påverkan på arbetet med en ny översiktsplan. Inom parentes efter varje trend anges hur många grupper som tyckte trenden var central att ta hand om/arbete vidare med.

## **URBANISERING, REGIONALISERING OCH EXTRA ALLT (5 GRP)**

Allt fler människor söker sig till våra storstäder samtidigt som bostadsbristen är skriande. Staden ger helt enkelt människor bättre möjligheter att förverkliga sina drömmar om livet. Det sker mot en klangbotten där tillfredsställelse av de grundläggande behoven ersatts med en strävan efter att alltid förverkliga tillfälliga begär, ett slags extra allt. Staden skall ge möjligheter till allt livet har att erbjuda: tätt, grönt, levande med möjlighet att hitta sina gelikar.

Samtidigt sker en stark de facto-regionalisering. Arbetsmarknadsregionerna utökas med nya pendlingsmönster, tidigare centralorter i en bygd förvandlas till satelliter till en större stad en bit bort. Västmanlands städer och byar har redan gjort den resan. Nu är även Västerås på väg att bli en del av en utökad reell Storstockhomsregion.

*Nödvändiga områden/åtgärder som en ny ÖP måste omfatta:*

- 3B-området/Kungsängen
- God kommunikation/Kommunikationer till serviceorter/Service spridd (3 grp)
- Säker infrastruktur
- Bygga med hög densitet (men inte för högt)
- Regionalt centrum
- Del av arbetsmarknadsregion Stockholm
- Näringslivs- och bostadsplanering. Hela livet (leva och bo)
- Stort utbud av bostadsmöjligheter för alla
- Blandad bebyggelse
- Gestaltning av staden
- Unikit
- Klara 200000 inv
- Lokaler för verksamhet

*Strategiska vägval/kursändringar som en ny ÖP måste adressera/hantera:*

- Universitetet
- Regionala kommunikationer
- Lokal kollektivtrafik
- Förtäta villaområden
- Ökad tydlighet för vad marken ska användas till. Typ fotbollsplan, byggnader.
- Värna om friluftsområden
- Regional kollektivtrafik. Större yta (omland) att ta hänsyn till.

### **HÅLLBARHETSARBETET VÄXLAR UPP (3 GRP)**

Klimatfrågan har varit viktig i många år. Idag är det inte bara politiken med nyratificerade klimatavtal som visar vägen utan stora delar av näringslivet ser att deras kunder vill att de ska gå före.

Klimatsmart samhällsbyggnad, en energirevolution och cirkulär ekonomi är några av hörnstenarna i det här landskapet. Solceller och nya småskaliga energikällor. Fossilfria transporter till 2030. Ny syn på avfall, återvinning och återbruk. Listan kan göras lång. Och ambitionerna kommer beröra oss alla.

*Nödvändiga områden/åtgärder som en ny ÖP måste omfatta:*

- Behålla odlingslandskap
- Skapa fysisk struktur för hållbara transporter
- Teknisk infrastruktur
  - Hållbar energiförsörjning (2 grupper)
  - Hållbar avfallslösning

*Strategiska vägval/kursändringar som en ny ÖP måste adressera/hantera:*

- Lägga om trafikleder etc för att inte bygga vid odlingsbar mark
- Utveckling av hamnen
- Skalan på energilösningarna
- Bra kollektivtrafik

### **EN NY BEFOLKNINGSSAMMANSÄTTNING VÄXER FRAM (3 GRP)**

Andelen äldre i befolkningen ökar samtidigt som det är ökade fluktuationer i antalet unga vuxna de kommande tio åren. Ökade migrationsströmmar innebär stora utmaningar för offentliga åtaganden. Samtidigt sker en fortsatt urbanisering med tillhörande servicekoncentration. Vi ser också nya familjeformer växa fram samtidigt som det blir fler kvinnor i ledande positioner.

Sammantaget ser vi att detta leder till ökade skillnader i livsvillkor mellan människor, såväl mellan personer som bor på olika platser som för människor som bor på samma plats.

*Nödvändiga områden/åtgärder som en ny ÖP måste omfatta:*

- Förtäta med blandade upplåtelseformer. Blandning av upplåtelseformer t.o.m. i samma hus (2 grupper)
- Slå vakt om det gröna & blå.
- Mångfald i utbudet
- Planeringsberedskap
- Planering för alla med olika behov
- Social hållbarhet
- Ekonomi/integration
- Trafikplanering

*Strategiska vägval/kursändringar som en ny ÖP måste adressera/hantera:*

- Bra kollektivtrafik
- Slå vakt om det gröna & blå

## ETT KRAFTIGT AUTOMATISERAT ARBETSLIV (2 GRP)

Robotar och automation förändrar arbetslivet kraftigt de kommande åren. Ca hälften av dagens jobb kan till stor del automatiseras till 2030. Och det är inte bara ”enkla” jobb som försvinner utan även välbetalda kvalificerade arbeten kan automatiseras så länge de utgörs av repetitiva arbetsmoment. En stor del av de arbeten som idag utförs också inom välfärden kommer kunna förändras.

Nya jobb kommer naturligtvis skapas men de lär i huvudsak handla om jobb som baseras på kreativitet och fritt tänkande eller jobb som handlar om att hantera relationer mellan människor.

*Nödvändiga områden/åtgärder som en ny ÖP måste omfatta:*

- Möjliggöra big data-anläggningar
- Mötesplatser / integration
- Kulturutbud, rekreation, interaktivt, kreativt

*Strategiska vägval/kursändringar som en ny ÖP måste adressera/hantera:*

- Avsätt mark och erbjuda kylvatten

## NYA VÄRDERINGAR OCH LIVSSTILAR:

### FRIHETSSÖKANDE ÄLDRE OCH GRUPPORIENTERADE UNGA (1 GRP)

Vi ser en utveckling där en mer njutningsinriktad men samtidigt krävande pensionärsgeneration växer i omfattning. Samtidigt har vi en mitt-i-livet-generation av ironiska individualister och en MeWe-orienterad (individbaserad grupptillhörighet) ungdomsgeneration - Generation Ordning. En snabbt växande del av de nya värderingarna är att vi samtidigt gått från tilldelade till självvalda gemenskaper. Allt fler lever ett liv tillsammans med andra likasinnade personer där gemenskapen utgörs av den livsstil man valt snarare än med dem man råkat födas tillsammans med (släkten eller klasstillhörigheten). Den egna individens *och* självvalda gruppens väl och ve är det som dominerar

*Nödvändiga områden/åtgärder som en ny ÖP måste omfatta:*

- (Förhindra segregation)
- Gynna integration och samtidigt släppa fram individuella val
- Trygghet

### PLATSOBEROENDE SERVICE OCH ARBETE (1 GRP)

Behovet av fysisk närvaro minskar i takt med att allt fler aktiviteter utförs på nätet inom kommunikation, arbete, upplevelser, hälso- och sjukvård och samhällsservice. Ett exempel där det fysiska mötet inte längre är av samma betydelse är e-hälsojänster där hälso- och sjukvårdsinsatser kan utföras av patienten eller av hälso- och sjukvårdspersonal på distans. Tekniken kommer att användas till att övervaka människors liv och hälsostatus, där analys av data ger förslag på åtgärder och där fokus kommer att ligga på preventiv vård. En större del av vården sker i hemmet. Exempel kan hittas inom de flesta verksamhetsområden även utanför vårdens domäner.

*Nödvändiga områden/åtgärder som en ny ÖP måste omfamna:*

- Universell design

### **DELNINGSEKONOMI OCH NYA AKTÖRER I VARDAGEN (1 GRP)**

Den s k delningsekonomi ritas om tillvaron. Idén om att, med digitala lösningar i botten, kunna koppla samman människor som har ett behov med människor som har motsvarande överskott, välter en del gamla sanningar över ända, t ex som AirBnB gjort (en hotellkedja utan hotell). Vi går från ”ägande” till att ”ha tillgång till”.

Den är en del i en förändring av tjänster i vardagslivet. Många vardagstjänster håller på att få andra grundlösningar, t ex för e-handel, 3D-skrivare och drönare att logiken för hur varor kan distribueras förändras i grunden. Många aktörer letar efter nya positioner i det nya landskapet. ”Vem tar vem?”

*Nödvändiga områden/åtgärder som en ny ÖP måste omfamna:*

- Täthet
- Flexibilitet

### **SÅRBARHETSFRÅGOR (RESILIENS) ÖKAR I BETYDELSE (1 GRP) (TILLLAGD TREND)**

*Nödvändiga områden/åtgärder som en ny ÖP måste omfamna:*

- Samhällets känslighet har ökat – el, mat, betalningar mm

### **GRÖNA YTOR ÖKAR I BETYDELSE (1 GRP) (TILLLAGD TREND)**

Vikten av gröna ytor ökar i betydelse för människor och miljö

### **MATPRODUKTION ALLT MER KRITIK (1 GRP) (TILLLAGD TREND)**

*Nödvändiga områden/åtgärder som en ny ÖP måste omfamna:*

- Behålla odlingslandskap

## OM KAIROS FUTURE

Kairos Future är ett internationellt konsult- och analysföretag som hjälper företag att förstå och forma sin framtid. Genom trend- och omvärldsanalys, innovation och strategi, ger vi våra kunder de stora sammanhangen. Kairos Future grundades 1993, vårt huvudkontor finns i Stockholm och vi har representanter samt samarbetspartners över hela världen.

För mer information, se [www.kairosfuture.com](http://www.kairosfuture.com) eller kontakta oss:

### **Kairos Future**

Box 804

(Besöksadress: Klarabergshuset, Västra Järnvägsgatan 3)

101 36 Stockholm

Tel. 08-545 225 00

[info@kairosfuture.com](mailto:info@kairosfuture.com)

[www.kairosfuture.com](http://www.kairosfuture.com)